

Messe Solennelle de Sainte Cécile

Sint Cecilia was volgens de legende een jonge christin uit de derde eeuw, die al vroeg werd uitgehuwelijkt. Maar Cecilia bekeerde haar man en zelfs diens broer en leidde met haar man een celibatair leven waarvoor ze door de engelen met bloemen werden beloond. Nadat haar man en zijn broer een hoge officier hadden bekeerd, werden ze gevangengenomen en onthoofd, terwijl de officier werd doodgeslagen. Cecilia bleef weigeren offers te brengen aan de Romeinse goden. Eerst probeerde men haar in bad te verdrinken. Dat lukte niet en daarom probeerde men haar met een zwaard te onthoofden. Na drie pogingen lukte het niet om haar hoofd van haar lichaam te scheiden. Cecilia bleef nog drie dagen leven en kon zo haar huis aan de kerk schenken.

Dat Cecilia de beschermheilige van de muziek is, is te danken aan een foute vertaling uit de late vijftiende eeuw. In de Latijnse tekst staat dat er tijdens haar huwelijksfeest muziek werd gemaakt, maar dat Cecilia niet mee feestte en in haar hart alleen maar tot God zong. De vertaling maakte daarvan dat Cecilia haar Heer bezong terwijl ze zichzelf op het orgel begeleidde.

Gounod componeerde de *Messe Solennelle* in de zomer van 1855. De première van deze Ceciliamis vond plaats in de Église Saint-Eustache in Parijs op 22 november van datzelfde jaar, de dag gewijd aan Sint-Cecilia. De toen eveneens aanwezige componist Camille Saint-Saëns schreef later “De uitvoering van de Ceciliamis riep een soort verdoving op. Deze eenvoud, deze grootsheid, dit zuivere licht dat zich over de muziekwereld als een schemer verspreidde, bracht de mensen in grote verbazing.”

Op vier plaatsen wijkt de Ceciliamis af van het gebruikelijke Latijnse ordinarium, namelijk in het Gloria, in het Agnus Dei, alsook door de voorbede die in andere missen in het geheel niet voorkomt.

De mis is een voorbeeld van de verschillende compositiestijlen van Gounod. Aan de ene kant is er in het werk zuivere kerkmuziek te beluisteren, zoals in het Kyrie maar daarnaast bevat het werk opera-achtige elementen, bijvoorbeeld in de sopraansolo in het Gloria, en zeer monumentale, aan Berlioz verwante elementen, zoals het *Domine salvum fac*. Al deze elementen vloeien echter zo harmonieus in elkaar over dat deze mis een muzikale eenheid vormt, die een brug slaat tussen de Renaissance en de Romantiek.

Messe Solennelle de Sainte Cécile / Charles François Gounod (1818-1893)

Kyrie – solisten en koor

Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.

*Heer, ontferm U over ons.
Christus, ontferm U over ons.
Heer, ontferm U over ons.*

Gloria – solisten en koor

Gloria in excelsis Deo,
et in terra pax hominibus
bonae voluntatis.
Laudamus te, benedicimus te,
adoramus te, glorificamus te.
Gratias agimus tibi propter
magnam gloriam tuam.
Domine Deus, Rex coelestis,
Deus Pater omnipotens.
Domine Fili unigenite, Jesu Christe,
Agnus Dei, Filius Patris.
Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis,
suscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis,
Domine Jesu!
Quoniam tu solus sanctus
tu solus Dominus,
tu solus altissimus, Jesu Christe.
Cum Sancto Spiritu in gloria Dei
Patris.
Amen.

*Ere zij God in den hoge
en vrede op aarde voor mensen van
goede wil.
Wij loven U, wij prijzen U,
wij aanbidden U, wij verheerlijken U.
Wij zeggen U dank
om Uw grote heerlijkheid. Heer God,
hemelse Koning, God,
de almachtige Vader.
Eniggeboren Zoon, Jezus Christus,
Lam Gods, Zoon van de Vader.
U, die de zonden der wereld draagt,
ontferm U over ons,
verhoor ons gebed.
U, die aan de rechterhand van de
Vader zit, ontferm U over ons,
Heer Jezus!
Want U alleen bent heilig,
U alleen de Heer,
U alleen de allerhoogste, Jezus
Christus. Met de Heilige Geest in de
heerlijkheid van God de Vader.
Amen.*

Credo – solisten en koor

Credo in unum Deum,
Patrem omnipotentem,
factorem coeli et terrae,
visibilium omnium et invisibilium.
Et in unum Dominum, Jesum
Christum, Filium Dei unigenitum,

*Ik geloof in één God,
de almachtige Vader,
schepper van hemel en aarde, van
alle zichtbare en onzichtbare dingen.
En in één Heer, Jezus Christus,
de eniggeboren Zoon van God,*

et ex Patre natum ante omnia
saecula.

Deum de Deo, lumen de lumine,
Deum verum de Deo vero, genitum,
non factum, consubstantialem Patri,
per quem omnia facta sunt.
Qui propter nos homines et propter
nostram salutem descendit de coelis.
Et incarnatus est de Spiritu Sancto
ex Maria virgine,
et homo factus est.

Crucifixus etiam pro nobis
sub Pontio Pilato, passus et
sepultus est.

Et resurrexit tertia die
secundum scripturas, et ascendit in
coelum, sedet ad
dexteram Patris.

Et iterum venturus est
cum gloria iudicare vivos
et mortuos, cujus regni
non erit finis.

Et in Spiritum Sanctum,
Dominum et vivificantem, qui ex
Patre Filioque procedit, qui cum
Patre et Filio simul adoratur et
conglorificatur, qui locutus est per
prophetas.

Et unam sanctam catholicam et
apostolicam ecclesiam. Confiteor
unum baptisma in remissionem
peccatorum.

Et expecto resurrectionem
mortuorum et vitam venturi saeculi.
Amen.

*en uit de Vader geboren vóór alle
eeuwigheid.*

*God uit God, licht uit licht, ware God
uit ware God, geboren, niet gemaakt,
één in wezen met de Vader, door wie
alle dingen gemaakt zijn.
Die om ons mensen en om ons heil uit
de hemel is neergedaald.
En vlees geworden is door de Heilige
Geest, uit de maagd Maria,
en mens geworden is.*

*Die ook voor ons gekruisigd is onder
Pontius Pilatus, geleden heeft en
begraven is.*

*En op de derde dag verrezen is
volgens de Schriften, ten hemel is
gevaren, en zetelt aan de
rechterhand van de Vader.*

*En Hij zal wederkomen met
heerlijkheid om te oordelen de
levenden en de doden, en aan Zijn rijk
zal geen einde komen.*

*En in de Heilige Geest, de Heer die
levend maakt, die uit de Vader en de
Zoon voortkomt, die samen met de
Vader en de Zoon aanbeden en
verheerlijkt wordt, die door profeten
heeft gesproken.*

*En in één, heilige, algemene en
apostolische kerk.
Ik belijd één doop tot vergeving van
zonden.*

*En ik verwacht de verrijzenis van de
doden en het leven der toekomstige
eeuw. Amen.*

Offertorium - instrumentaal

Sanctus - tenor en koor

Sanctus, sanctus, sanctus
Dominus Deus Sabaoth.

*Heilig, heilig, heilig is God de Heer,
de God der hemelse machten.*

Pleni sunt coeli et terra
gloria tua.
Hosanna in excelsis.

*Vol zijn hemel en aarde van Zijn
heerlijkheid.
Hosanna in den hoge.*

Benedictus – sopraan en koor

Benedictus qui venit in nomine
Domini.
Hosanna in excelsis.

*Gezegend Hij die komt in de naam
van de Heer.
Hosanna in den hoge.*

Agnus Dei – sopraan, tenor en koor

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Domine, non sum dignus ut intres
sub tectum meum: sed tantum dic
verbo, et sanabitur anima mea.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona nobis pacem.
Amen.

*Lam Gods, dat de zonden der wereld
wegneemt, ontferm U over ons.
Heer, ik ben niet waardig dat U tot
mij komt, maar spreek slechts één
woord en ik zal gezond worden.
Lam Gods, dat de zonden der wereld
wegneemt, geef ons vrede.
Amen.*

Domine Salvum Fac

Domine, salvam fac Regem nostrum!
Et exaudi nos in die, qua invocaverimus
te.
Domine, exaudi orationem meam et
clamor meus ad te veniat.

*Heer, behoed onze Koning!
En verhoor ons op de dag, dat wij u zul-
len aanroepen.
Heer verhoor mijn gebed en laat mijn
roepen tot U komen.*